

Nr 242.

Av herrar **Kyling** och **Hagård**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 5, med förslag till rättegångsbalk.*

Enligt gällande bestämmelser finns ingen skyldighet för polismyndighet att vid rättsligt ingripande rörande brott, begånget av eller mot minderårig, underrätta barnavårdsnämnd eller låta denna representeras vid förhöret. Det samarbete mellan polismyndighet, barnavårdsnämnd och även skola, som på sina håll kommit till stånd, har visat sig ändamålsenligt. Om barnavårdsnämnden, som ju inom sig har ledamöter med pedagogisk, psykologisk och social utbildning och med erfarenhet i fråga om barn, hade representant närvarande vid förhöret, skulle denna kunna ge förhørsledaren värdefull hjälp. De rättsvårdande synpunkterna få givetvis inte eftersättas, men närvaron av en person, som inger barnet förtroende och besitter kännedom om egenheterna hos barns iakttagelseförmåga, sätt att reagera, suggestionen, de språkliga svårigheterna m. m., torde inte vara utan betydelse för förhørsresultatet.

Erfarenheten har visat, att ungdomliga åhörare, vilkas sensationshunger kanske förut närts av osund kriminallitteratur, i vissa fall ogynnsamt påverkats av bevistade brottmålsförhandlingar, särskilt om kamrater och jämnåriga stått åtalade. En skärpt utformning av föreskriften i 4 kap. 2 § om offentlighet vid domstol synes därför påkallad.

Förslaget till ny rättegångsbalk innebär bl. a. fri bevisprövning. Varje slag av vittnesutsaga skall alltså värderas av domstolen. Den vetenskapliga vittnespsykologin har under senare decennier gjort uppseendeväckande rön om vittnesmålen trovärdighet. Man har påvisat den bristande tillförlitligheten i fråga om uppfattning och iakttagelse, minnesbildens föränderlighet, suggestionsfenomen m. m. Barnvittnesmålen intaga i detta sammanhang en särställning. Ett barn har svårt att skilja på vad det verkligen iakttagit och vad det slutit sig till. Minnesbildens föränderlighet är mera märkbar hos barn än hos vuxna. Barnet fabulerar gärna, och den livliga fantasin inverkar menligt på utsagans sanningshalt. Av särskild betydelse är barnens stora suggestibilitet. Alla de suggestiva inflytelser, som kunna inverka på en vittnesutsaga, äro i särskilt hög grad verksamma hos barn.

Det torde vara av utomordentlig betydelse, att dessa egenheter hos barnvittnesmålen noga beaktas vid förundersökningen och inför domstolen. Det torde även böra framhållas, att de upplysningar, som skola inhämtas om vittnen eller åtalade, borde, när det gäller barn, också avse eventuell efterblivenhet, psykopati, skolgång i hjälpskola av något slag och dylikt. Det borde därför vara regel att i fall, då i rättegång ingår barns utsaga, upplys-

ningar inhämtas från vederbörande lärare. Otillförlitliga barnvittnesmål kunna få allvarliga konsekvenser i brottmål. Å andra sidan kunna vissa barnvittnen utmärkas av stor tillförlitlighet, exempelvis i fråga om detaljakttagelser, och äro i sådant fall av betydande värde i målet. Med hänsyn till såväl rättsvärden som till den enskildes rättssäkerhet är det alltså av vikt, att barnvittnesmålen värde noga prövas.

Den fria bevisprövningens införande kommer alltså att medföra ökade krav såväl på förhørsledarna som rättens ordförande. Den utbildning i vittnespsykologi som meddelas polispersonal måste av naturliga skäl vara relativt knapphändig. I vår juristutbildning ingår ej någon undervisning i vittnespsykologi. Under sådana förhållanden skulle det vara av värde, att förundersökningen skedde på sådant sätt, att barnet ej — låt vara oavsiktligt — genom ledande frågor etc. suggereras till en viss uppfattning av ett händelseförlopp. Det vore säkerligen lämpligt, att man vid förhör med barn antecknade såväl frågor som svar. Dessa anteckningar borde sedan intagas i polisförhørsprotokollet.

I dylika fall visar sig särskilt olämpligheten av att domstolen vid huvudförhandling icke får taga hänsyn till innehållet i polisförhørsprotokoll. Polisförhørets utformning kan ha haft avgörande betydelse för vittnesutsagens innehåll.

För att avhjälpa dessa svårigheter vore det önskvärt, att såväl förhørsledaren som domstolen gäves rätt att inkalla vittnespsykologisk sakkunnig för att vid förundersökningen eller inför rätten biträda vid förhör med barn samt bedöma dessas utsagor ur barnvittnespsykologisk synpunkt.

På grund av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 5 med förslag till rättegångsbalk måtte beakta ovan anförda synpunkter.

Stockholm den 3 februari 1942.

Folke Kyling.

Alarik Hagård.